

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
Dobrovičova č. 12, 812 66 BRATISLAVA
Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky
Botanická č. 17, 842 13 Bratislava

**NÁRODNÝ KONTROLNÝ PROGRAM
PRE SALMONELOVÉ INFEKČIE
V KŔDĽOCH MORIEK
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKOCH 2010 – 2012**

predložil
MVDr. Ján Pliešovský, CSc.
Hlavný veterinárny lekár SR

schválil
Ing. Vladimír Chovan
Minister pôdohospodárstva SR

Bratislava, december 2009

1. Ciele programu
2. Právny podklad programu
3. Vymedzenie pojmov
4. Štruktúra a organizácia príslušných orgánov
5. Laboratórna diagnostika
6. Systém hlásenia ochorenia a povinnosti chovateľa
7. Premiestňovanie hydiny a klasifikácia krdľov
8. Kompenzácia pri ozdravovaní
9. Monitoring salmonel v krdľoch moriek v rokoch 2010 – 2012
10. Opatrenia, ktoré majú byť nariadené v prípade potvrdenia invázií sérovarov salmonel
11. Vakcinácia a používanie antimikrobiálnych látok
12. Identifikácia možného zdroja kontaminácie
13. Schvaľovanie a registrácia chovov moriek
14. Štruktúra produkcie krmiva pre hydinu a schéma odberu vzoriek krmív
15. Vedenie záznamov na farmách
16. Prílohy
 - Príloha č. 1: Skúmanie vzoriek
 - Príloha č. 2: Výsledky štúdie prevalencie salmonel v krdľoch moriek v Slovenskej republike
 - Príloha č. 3: Opatrenia biologickej bezpečnosti

1. Ciele programu

Tento program sa uplatňuje od 1. januára 2010 do 31. decembra 2012.

Cieľom národného kontrolného programu na zníženie *Salmonella Enteritidis* a *Salmonella Typhimurium* u moriek je:

- a) zníženie maximálneho percenta krdľov moriek na výkrm, ktoré zostávajú pozitívne na *Salmonella Enteritidis* a *Salmonella Typhimurium*, na 1 % alebo menej do 31. decembra 2012 a
- b) zníženie maximálneho percenta krdľov dospelých chovných moriek, ktoré zostávajú pozitívne na *Salmonella Enteritidis* a *Salmonella Typhimurium*, na 1 % alebo menej do 31. decembra 2012.

Kontrolný program sa každoročne vyhodnocuje.

Úradné vzorky v chovoch sú odobraté a poslané do Národného referenčného laboratória - Štátny veterinárny a potravinový ústav Bratislava (ďalej len „NRL – ŠVPÚ Bratislava“) prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov z príslušných regionálnych veterinárnych a potravinových správ, ktorí takisto nariaďujú veterinárne opatrenia v prípade pozitívnych výsledkov.

Vzorky sú z iniciatívy prevádzkovateľa odobraté prostredníctvom súkromných veterinárnych lekárov.

Tento program sa neuplatňuje v krdľoch výkrmových moriek, v prípade ktorých má prevádzkovateľ v úmysle dodávať iba malé množstvá čerstvého mäsa pochádzajúce z takýchto krdľov v súlade s Nariadením vlády Slovenskej republiky č.352/2009 Z.z., ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov živočíšneho pôvodu, mäsa z hydiny a domácich králikov, voľne žijúcej zveri a zveriny z nej:

- konečnému spotrebiteľovi alebo
- miestnym maloobchodným zariadeniam, ktoré takéto čerstvé mäso priamo dodávajú konečnému spotrebiteľovi.

2. Právny podklad programu

Právnym podkladom národného kontrolného programu sú:

- **Zákon č. 39/2007 Z. z.** o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z.z.“)
- **Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003** zo 17. novembra 2003 o kontrole salmonely a ostatných špecifikovaných zoonotických pôvodcov pochádzajúcich z potravín v platnom znení (ďalej len „nariadenie (ES) č. 2160/2003“)
- **Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 626/2004 Z. z.** o monitorovaní zoonóz a pôvodcov zoonóz (ďalej len „nariadenie vlády č. 626/2004 Z.z.“)
- **Nariadenie Komisie (ES) č. 584/2008** z 20. júna 2008, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o cieľ Spoločenstva zameraný na zníženie prevalencie *Salmonella Enteritidis* a *Salmonella Typhimurium* u moriek v platnom znení

- **Nariadenie Komisie (ES) č. 1177/2006** z 1. augusta 2006, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o požiadavky na používanie špecifických metód kontroly v rámci národných programov kontroly salmonely u hydiny v platnom znení (ďalej len „nariadenie Komisie č. 1177/2006“)
- **Rozhodnutie Komisie (ES) č. 771/2009** z 20. októbra 2009, ktorým sa schvaľujú určité národné programy kontroly salmonely u moriek
- **Nariadenie Komisie (ES) č. 199/2009** z 13. marca 2009, ktorým sa stanovuje prechodné opatrenie, ktorým sa ustanovuje výnimka z nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o priame dodávky malých množstiev čerstvého mäsa pochádzajúceho z krdľov brojlerov a moriek v platnom znení

Príslušnými orgánmi zodpovednými za kontrolu a koordináciu plnenia programu sú orgány štátnej správy vo veterinárnej oblasti.

3. Vymedzenie pojmov

Na účely tohto programu:

- a. **krdel'** – znamená všetku hydinu rovnakého zdravotného stavu držanú v tom istom zariadení alebo za tým istým uzáverom a tvoriacu jednu epizootologickú jednotku, v prípade hydiny v zastrešenom zariadení sem patria všetky vtáky, ktoré žijú v tom istom priestore na dýchanie;
- b. **infikovaný krdel' moriek** - na účely overenia dosiahnutia cieľa Spoločenstva sa krdel' moriek považuje za pozitívny v prípade, že sa zaznamená výskyt *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium* (iných ako kmeňov očkovacej látky) v jednom alebo vo viacerých vzorkách krdľa moriek. Pozitívne krdle moriek sa spočítajú iba raz, odhladnuc od počtu odberov vzoriek a testov, a nahlásia sa iba v prvom roku zistenia; keď sa nezistí prítomnosť *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium*, ale zistí sa prítomnosť antimikrobiálnych látok alebo efekt bakteriálneho rastového inhibítora, krdel' moriek sa považuje za infikovaný na účely cieľa Spoločenstva;
- c. **invázne sérovary salmonel** na účely tohto programu sú:
 - a. *Salmonella enteritidis*,
 - b. *Salmonella typhimurium*;
- d. **úradný veterinárny lekár** je veterinárny lekár podľa § 12 zákona č. 39/2007 Z. z.;
- e. **úradné vzorky** – vzorky odobraté úradnými veterinárnymi lekármi regionálnych veterinárnych a potravinových správ;
- f. **ďalšie pojmy** sú uvedené v § 2 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 297/2003 Z. z. o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a dovoze z tretích krajín v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 216/2009 Z. z..

4. Štruktúra a organizácia príslušných orgánov

Centrálnou autoritou, ktorá zodpovedá za kontrolu a koordináciu implementácie tohto programu je Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ďalej len „ŠVPS SR“).

Orgánmi zodpovednými za implementáciu tohto programu sú krajské (8) a regionálne (40) veterinárne a potravinové správy.

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

- schvaľuje národný kontrolný program
- zverejňuje program prostredníctvom vestníka Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „MP SR“)
- potvrdzuje mimoriadne núdzové opatrenia na návrh hlavného veterinárneho lekára
- na základe návrhu hlavného veterinárneho lekára Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) rozhodne o uplatnení úhrady škôd a nákladov pre chovateľov pri výskyte salmonelózy;

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky

- vypracováva národný kontrolný program
- vyhodnocuje monitoring v SR
- predkladá ročnú správu Európskej Komisii
- navrhuje rozpočet na vykonanie národného kontrolného programu ministromi pôdohospodárstva SR

Krajská veterinárna a potravinová správa

- vyhodnocuje monitoring a nákazovú situáciu v kraji
- kontroluje plnenie nariadených opatrení
- metodicky usmerňuje

Regionálna veterinárna a potravinová správa

- zabezpečuje odber úradných vzoriek
- implementuje a kontroluje monitoring v chovoch
- vyhodnocuje monitoring a nákazovú situáciu v regióne
- nariaďuje opatrenia v prípade podozrenia alebo potvrdenia infekcie inváznymi salmonelami
- kontroluje plnenie nariadených veterinárnych opatrení

Štátny veterinárny a potravinový ústav Košice a Štátny veterinárny ústav Zvolen

- vykonávajú laboratórnu diagnostiku
- odovzdávajú výsledky testovania NRL

Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín – Národné referenčné laboratórium pre antimikrobiálne látky

- vykonáva laboratórnu diagnostiku salmonel
- odovzdáva výsledky testovania NRL pre salmonely
- vykonáva konfirmačné analýzy v prípade zistenia inhibičných látok skríningovým vyšetrením

Štátny veterinárny a potravinový ústav Bratislava

vykonáva.

- laboratórnu diagnostiku
- bakteriologické vyšetrenie úradných vzoriek
- vyhodnocovanie a spracovanie dát vyšetrení za SR
- odborný servis
- evidenciu výsledkov vyšetrení v elektronickej forme

5. Laboratórna diagnostika

Laboratórna diagnostika každej vzorky v rámci tohto programu zahŕňa:

- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia, typizácia, príp. test na prítomnosť inhibičných látok) vzoriek odobratých od zvierat v súlade s bodom č. 9 tohto programu;
- bakteriologické vyšetrenie vzoriek na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia a typizácia) zo sterov z povrchov hál na kontrolu účinnosti dezinfekcie v súlade s bodom č. 10, pričom stery pochádzajúce z jednej haly musia byť vyšetrené ako jedna vzorka bez ohľadu na počet sterov;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia a typizácia) vzoriek krmív vrátane kŕmnych zmesí v súlade s bodom č. 12;
- bakteriologické vyšetrenie na prítomnosť invázných salmonel (kultivácia a typizácia) vzoriek vody používanej na napájanie hydiny v súlade s bodom č. 12.

Diagnostiku vykonávajú štátne veterinárne laboratóriá v SR:

- Štátny veterinárny a potravinový ústav Bratislava (ŠVPÚ Bratislava);
- Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín (ŠVPÚ Dolný Kubín);
- Štátny veterinárny a potravinový ústav Košice (ŠVPÚ Košice);
- Štátny veterinárny ústav Zvolen (ŠVÚ Zvolen).

ŠVPÚ Bratislava je jediné národné referenčné laboratórium (ďalej len „NRL“), ktoré môže vykonávať laboratórnu diagnostiku úradných vzoriek, sérotypizáciu a uskladňovať izoláty.

Postup skúmania vzoriek používaný štátnymi veterinárnymi laboratóriami za účelom diagnostiky sa nachádza v prílohe č. 1.

Laboratóriá, ktoré vykonávajú analýzu vzoriek v rámci tohto programu musia mať systém kvality v súlade so štandardom ISO17025 a musia byť pod kontrolou NRL.

Diagnostika vykonávaná v laboratóriách iných, ako sú uvedené v tomto bode, sa na účel monitoringu v súlade s týmto programom neuznáva.

6. Systém hlásenia ochorenia a povinnosti chovateľa

Na základe § 37 zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník, držiteľ alebo iná fyzická alebo právnická osoba oprávnená disponovať so zvieratami, povinný bez meškania hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na prítomnosť zoonóz a pôvodcov zoonóz (invázných salmonel) alebo laboratórne potvrdenie ich výskytu v chove a umožniť vyšetrenie chovu.

V prípade porušenia zákona, sa vlastník, držiteľ dopustí priestupku podľa § 48 zákona č. 39/2007 Z.z., a správneho deliktu podľa § 50 tohto zákona.

7. Premiestňovanie hydiny a klasifikácia krdľov

Všeobecné ustanovenia

Premiestňovanie hydiny a násadových vajec sa vykonáva na účely prevencie a kontroly nákazlivých chorôb a podľa zdravotnej situácie v chove vo vzťahu k tomuto ochoreniu. Premiestňovanie podlieha veterinárnej kontrole a vykonáva sa podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 297/2003 o zdravotných podmienkach pri výmenách hydiny a násadových vajec s členskými štátmi, pri ich premiestňovaní a dovoze z tretích krajín v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 216/2009 Z. z..

8. Kompenzácie pri ozdravovaní

- Laboratórna diagnostika úradných vzoriek je hradená zo štátneho rozpočtu.
- § 45 zákona č. 39/2007 Z. z. upravuje náhradu škody, ktorá bude vyplatená vlastníkovi zvierat v dôsledku výskytu zoonózy.

Ak sa na území SR vyskytne salmonelóza, MP SR na základe návrhu hlavného veterinárneho lekára rozhodne o uplatnení úhrady škôd a nákladov pre chovateľov v súlade so Schémou štátnej pomoci na úhradu škôd spôsobených usmrtením zvierat v dôsledku nariadeného opatrenia (Číslo schémy: XA126/2008), ktorá je zverejnená na internetovej stránke MP SR (<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=161&id=528>).

9. Monitoring salmonel v krdľoch moriek v rokoch 2010 – 2012

RÁMEC ODBERU VZORIEK

Rámec odberu vzoriek zahŕňa krdle výkrmových a chovných moriek v SR.

MONITORING

Monitoring sa skladá z dvoch navzájom sa dopĺňajúcich súborov aktivít.

Vzorky z každého krdľa moriek sa odoberajú:

- na podnet prevádzkovateľa alebo chovateľa prostredníctvom súkromného veterinárneho lekára; chovateľ zabezpečí na svoje vlastné náklady odbery vzoriek prostredníctvom súkromného veterinárneho lekára a laboratórne vyšetrenie vzoriek v laboratóriách uvedených v bode č. 5
- ako úradné odbery vzoriek plne hradené zo štátneho rozpočtu; úradné odbery vzoriek zabezpečujú regionálne veterinárne a potravinové správy prostredníctvom úradných veterinárnych lekárov.

I. ODBER VZORIEK Z INICIATÍVY PREVÁDZKOVATEĽA:

Odber vzoriek sa uskutočňuje na podnet prevádzkovateľa vo všetkých krdľoch výkrmových a chovných moriek do troch týždňov pred premiestnením hydiny na bitúnok. Výsledky sú platné maximálne šesť týždňov od odberu vzorky a preto možno požadovať opakovaný odber vzoriek po uplynutí platnosti.

Dodatočne sa odber vzoriek z krdľov chovných moriek má uskutočniť:

- v odchove: od jednodňových moriek, štvortýždňových moriek a od moriek dva týždne pred premiestnením do fázy znášky;
- u dospelých moriek: najmenej každý tretí týždeň počas obdobia znášky v chove alebo v liahni.

II: ÚRADNÝ ODBER VZORIEK NA ÚČELY KONTROLY

Úradné vzorky sú odobraté prostredníctvom úradných veterinárov príslušných regionálnych veterinárnych a potravinových správ.

Úradný odber vzoriek musí zahŕňať najmenej:

CHOVNÉ KRDLE MORIEK

- raz ročne pre všetky krdle v 10 % chovov s minimálne 250 kusmi dospelých chovných moriek vo veku medzi 30. a 45. týždňom; počet chovov, v ktorých sa vykoná úradný odber vzoriek sa určí podľa nasledovných pravidiel:

- a. regionálne veterinárne a potravinové správy, v príslušnosti ktorých sa nachádza do 10 chovov chovných moriek, musia odobrať úradné vzorky minimálne z 1 chovu; pričom vzorky musia byť odobraté zo všetkých krdľov v chove;
- b. regionálne veterinárne a potravinové správy, v príslušnosti ktorých sa nachádza 11 a viac chovov chovných moriek, musia odobrať úradné vzorky minimálne z 2 chovov moriek; pričom vzorky musia byť odobraté zo všetkých krdľov v chove.

- v každom prípade vo všetkých chovoch, kde sa v posledných 12 mesiacoch zistila *Salmonella Enteritidis* alebo *Salmonella Typhimurium*,

- vo všetkých chovoch s elitným, praparodičovským a prarodičovským plemenným materiálom moriek;

- všetky krdle v chove v prípade zistenia *Salmonella Enteritidis* alebo *Salmonella Typhimurium* zo vzoriek odobratých v liahni prevádzkovateľmi potravinárskeho podniku alebo v rámci úradných kontrol s cieľom zistiť pôvod nákazy,

Úradný odber vzoriek sa môže vykonať buď na farme alebo v liahni.

Jeden odber vzoriek na podnet prevádzkovateľa môže nahradiť odber vykonaný príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou.

KRDLE VÝKRMOVÝCH MORIEK

- raz ročne pre všetky krdle v 10 % chovov s minimálne 500 kusmi moriek na výkrm, počet chovov, v ktorých sa vykoná úradný odber vzoriek sa určí podľa nasledovných pravidiel:

- regionálne veterinárne a potravinové správy, v príslušnosti ktorých sa nachádza do 10 chovov výkrmových moriek, musia odobrať úradné vzorky minimálne z 1 chovu; pričom vzorky musia byť odobraté zo všetkých krdľov v chove;
- regionálne veterinárne a potravinové správy, v príslušnosti ktorých sa nachádza 11 a viac chovov výkrmových moriek, musia odobrať úradné vzorky minimálne z 2 chovov moriek; pričom vzorky musia byť odobraté zo všetkých krdľov v chove.

- všetky krdle v chove v prípade, ak bol jeden krdel' testovaný na *Salmonella Enteritidis* alebo *Salmonella Typhimurium* s pozitívnym výsledkom vo vzorkách odobratých prevádzkovateľom potravinárskeho podniku, okrem prípadov, keď je morčacie mäso určené na priemyselnú tepelnú úpravu alebo inú úpravu eliminujúcu salmonelu,

- všetky krdle v chove v prípade, ak bol jeden krdel' testovaný na *Salmonella Enteritidis* alebo *Salmonella Typhimurium* s pozitívnym výsledkom počas predchádzajúceho odberu vzoriek vykonaného prevádzkovateľom potravinárskeho podniku, a
- vždy keď príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa považuje odber vzoriek za nevyhnutný.

Jeden odber vzoriek na podnet prevádzkovateľa môže nahradiť odber vykonaný príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou.

PROTOKOL O ODBERE VZORIEK

Odber vzoriek v liahni

Vzorka týkajúca sa každého chovného krdľa musí obsahovať minimálne jednu kombinovanú vzorku viditeľne znečistenej výstelky hniezd odobratej náhodne z piatich samostatných hniezd alebo z miesta v umelej liahni pri dosiahnutí minimálnej plochy 1 m². Ak sa násadové vajcia z chovného krdľa nachádzajú vo viac ako jednom inkubátore, tak sa kombinovaná vzorka odoberie z každého inkubátora.

V prípade, že sa nepoužívajú výstelky hniezd, odoberie sa 10 gramov škrupín z 25 samostatných hniezd, ktoré sa rozdrvia, zmiešajú a odoberie sa 25 gramov podvzorky.

Po tomto postupe nasleduje odber vzoriek z iniciatívy prevádzkovateľa, ako aj úradný odber vzoriek.

Odber vzoriek na farme

Chovné krdle moriek

1. Rutinný odber vzoriek z iniciatívy prevádzkovateľa

Odber vzoriek predovšetkým pozostáva zo vzoriek trusu a zameriava sa na odhalenie 1 % prevalencie v krdli s 95 % hranicou spoľahlivosti. Vzorky musia preto obsahovať:

a) trus zozbieraný zo samostatných vzoriek čerstvého trusu, z ktorých každá váži minimálne 1 gram a je zhromaždená náhodne z rôzneho počtu častí budovy, kde sa operence nachádzajú alebo, ak majú voľný prístup do viac ako jednej budovy na určitej farme, tak sa vzorka zozbiera z areálu budov na farme, kde sa operence nachádzajú. Trus sa má zozbierať na účely analýzy minimálne do dvoch súhrnných vzoriek.

Počet vzoriek trusu, ktoré sa odoberú z budovy alebo areálu na farme, na základe počtu operencov chovaných v budove:

Tabuľka č. 1 - Počet vzoriek trusu, ktoré sa odoberú z budovy alebo areálu na farme, na základe počtu operencov chovaných v budove

Počet operencov chovaných v budove	Počet vzoriek trusu, ktoré sa odoberú z budovy alebo areálu budov na farme
250-349	200
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1 000 alebo viac	300

b) Päť vzoriek z návlekov na nohy:

Použitie návleky na nohy musia dostatočne absorbovať vlhkosť. Taktiež sú vhodné „ponožky“ vytvorené z gázy.

Povrch návlekov na nohy sa navlhčí vhodným riedidlom (napr.: roztok 0,8 % chloridu sodného a 0,1 % roztoku peptónu v sterilnej deionizovanej vode alebo sterilnou vodou).

Odber vzoriek sa realizuje chôdzou, a to tak, že sa vzorky odoberú zo všetkých častí areálu, vrátane častí s podstielkou a roštami, ak je možné po nich bezpečne prejsť. Každá samostatná ohrada v budove je zahrnutá do odberu vzoriek. Po ukončení odberu vzoriek vo vybranom sektore sa návleky musia opatrne odstrániť, aby sa príslušný materiál neuvoľnil.

Vzorky z návlekov na nohy sa majú zozbierať na účely analýzy minimálne do dvoch súhrnných vzoriek;

c) V prípade chovu v kletke môže odber vzoriek pozostávať z prirodzene zmiešaného trusu z pásov, škrabiek alebo jám, podľa typu zariadenia. Na samostatné testovanie sa odoberú dve vzorky s hmotnosťou aspoň 150 gramov:

- i) z pásov na trus pod každým radom kliek, ktoré sú v pravidelnej prevádzke a vyprázdňujú sa do systémov špirálovitých alebo prepravných pásov;
- ii) zo systémov trusových jám, v ktorých sa deflektory pod kliekami zoškrabujú do hĺbkových jám pod budovou;
- iii) zo systémov trusových jám v budove so stupňovitým usporiadaním kliek, kde trus padá priamo do jám.

V budove sa zvyčajne nachádza niekoľko radov kliek. Zozbieraný trus z každého radu predstavuje celkovú súhrnnú vzorku. Dve súhrnné vzorky sa odoberú z každého krdľa.

Systémy s využitím pásov alebo škrabiek by mali byť v prevádzke v deň pred samotným odberom vzoriek.

V systémoch s využitím deflektorov pod kliekami a škrabiek sa zozbiera združený trus, ktorý sa usadil na škrabke po ukončení prevádzky.

V systémoch s využitím stupňovitých kliek, kde sa nenachádza pásová ani škrabková zariadenie, je potrebné zozbierať združený trus z hĺbkovej jamy.

V systéme trusového pásu sa združený trusový materiál zozbiera z koncov pásového zariadenia.

2. Úradný odber vzoriek

(a) **Rutinný odber vzoriek** je popísaný v bode 1 Rutinný odber vzoriek z iniciatívy prevádzkovateľa/chovné krdle moriek.

(b) **Potvrdzujúci odber vzoriek** sa po odhalení príslušnej salmonely zo vzoriek v liahni uskutoční takto:

Dodatočne k rutinnému odberu vzoriek podľa písmena a) môže odber zahŕňať vzorky z operencov odobratých náhodne v rámci jednotlivých budov pre chov operencov na farme, zvyčajne päť operencov na jednu budovu, ak príslušný orgán nepovažuje za potrebné odobrať vzorky z väčšieho počtu operencov. Skúšky pozostávajú z testov na výskum bakteriostatík alebo efektu bakteriálneho rastového inhibítora vo vzorkách. Test nie je úspešný, ak aspoň jeden z operencov vykazuje pozitívne výsledky. Úradné vzorky určené na vyšetrenie rezíduí inhibičných látok môžu byť vyšetrené v ŠVPÚ Bratislava, Dolný Kubín alebo v ŠVPÚ Košice (ďalej len „ústavy“). Ústavy vykonajú vyšetrenie na reziduá inhibičných látok mikrobiologickou metódou „STAR“ a PREMI TEST – om. V prípade pozitívneho testu sa vykoná vyšetrenie na prítomnosť bakteriostatík v ŠVPÚ Dolný Kubín metódami HPLC. Požadované vyšetrenie na reziduá inhibičných látok musí úradný veterinárny lekár príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy uviesť aj do žiadanky na laboratórne vyšetrenie (v časti „Anamnéza“).

V prípade, že sa neodhalí prítomnosť príslušnej salmonely, ale potvrdia sa bakteriostatiká alebo efekt bakteriálneho rastového inhibítora, odber vzoriek z krdľa na odhalenie príslušnej salmonely a efektu bakteriálneho rastového inhibítora sa opakuje, pokiaľ sa nepreukáže ako negatívne alebo pokiaľ sa chovný krdel' nezničí.

V prípade zničenia sa chovný krdel' považuje za infikovaný chovný krdel' na účely cieľa Spoločenstva;

(c) Podozrivé prípady - vo výnimočných prípadoch, ak má príslušný orgán dôvody na podozrenie z falošne negatívnych výsledkov pri prvom úradnom odbere vzoriek na farme, môže vykonať druhý úradný potvrdzujúci odber vzoriek, ktorý sa skladá z trusu operencov (na odhalenie salmonely vo vnútorných orgánoch).

Vo výnimočných prípadoch, ak má príslušný orgán dôvody na podozrenie z falošne pozitívnych odberov vzoriek, z iniciatívy prevádzkovateľa na farme môže vykonať návazný úradný odber vzoriek.

Krdle výkrmových moriek

Vzorky sa odoberajú aspoň dvoma párami návlekov na nohy alebo gázových ponožiek. V prípade krdlov moriek chovaných vo voľnom výbehu sa vzorky môžu odoberať len vnútri budov chovných zariadení. Všetky návleky na nohy/gázové ponožky sa musia spojiť do jednej vzorky.

V krdloch s počtom moriek menej ako 100, kde nemožno použiť návleky na nohy ani gázové ponožky kvôli prístupu do budov, možno tieto návleky nahradiť ručnými návlekmi, kedy sa návleky na nohy alebo gázové ponožky navlečú na rukavice a zotru sa povrchy kontaminované čerstvými fekáliami, alebo pokiaľ to nemožno realizovať, použijú sa iné techniky na odber vzoriek. Pred navlečením návlekov na nohy alebo gázových ponožiek sa ich povrch musí navlhčiť maximálnym regeneračným roztokom (MRD: 0,8 % chlorid sodný, 0,1 % peptón v sterilnej deionizovanej vode) alebo sterilnou vodou, prípadne iným roztokom schváleným národným referenčným laboratóriom uvedenom v bode 5 v tomto programe. Je zakázané používať vodu s obsahom antimikrobiálnych látok alebo pridaných dezinfekčných látok. Odporúčaným spôsobom ako navlhčiť návleky na nohy je naliať tekutinu dnu pred ich natiehnutím na nohy. Prípadne sa môžu návleky na nohy alebo gázové ponožky pred použitím sterilizovať roztokom v autoklávových vakoch alebo nádobách. Roztoky sa môžu použiť aj po natiehnutí návlekov na nohy pomocou spreja alebo fľaše.

Je potrebné zabezpečiť, aby boli pri odbere vzoriek primerane zastúpené všetky oddelenia budovy chovných zariadení. Každý pár by mal pokryť približne 50 % plochy budovy.

Príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa môže prípadne rozhodnúť, že sa použije jeden pár návlekov na nohy, pričom sa pokryje 100 % plochy budovy, ak je takýto spôsob odberu

vzorky v kombinácii s odberom vzorky prachu, ktorá sa zozbiera z viacerých miest z povrchov s viditeľnou prítomnosťou prachu po celej budove.

Po ukončení odberu vzoriek sa musia návleky na nohy alebo gázové ponožky opatrne odstrániť, aby sa príslušný materiál neuvoľnil. Návleky sa môžu prevrátiť, aby sa na nich materiál udržal, umiestnia sa do vrečka alebo nádoby a označia sa.

V prípade úradného odberu vzoriek a vždy, keď sa to pokladá za vhodné, musí byť zabezpečený aj odber jednej vzorky (1 morka z každého krdľa) na účely vyšetrenia na rezíduá inhibičných látok. V prípade pozitívneho výsledku vyšetrenia na rezíduá inhibičných látok, bude príslušný krdel považovaný za pozitívny. Úradné vzorky určené na vyšetrenie rezíduí inhibičných látok môžu byť vyšetrené v ústavoch, ktoré vykonajú vyšetrenie na rezíduá inhibičných látok mikrobiologickou metódou „STAR“ a PREMI TEST – om. V prípade pozitívneho testu sa vykoná vyšetrenie na prítomnosť bakteriostatik v ŠVPÚ Dolný Kubín metódami HPLC. Požadované vyšetrenie na rezíduá inhibičných látok musí úradný veterinárny lekár príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy uviesť aj do žiadanky na laboratórne vyšetrenie (v časti „Anamnéza“).

Ak sa nezistí prítomnosť *Salmonella Enteritidis* a *Salmonella Typhimurium*, ale zistí sa prítomnosť antimikrobiálnych látok alebo efekt bakteriálneho rastového inhibítora, krdel moriek sa považuje za infikovaný na účely cieľa Spoločenstva.

Výsledky a podávanie správ

Výsledky všetkých vyšetrení v krdľoch moriek hlásia štátne veterinárne laboratória v SR príslušným regionálnym veterinárnym a potravinovým správam, chovateľom a súkromnému veterinárnemu lekárovi.

Keď je v uskutočnenom sledovaní zistená v krdli prítomnosť *Salmonella enteritidis*, *Salmonella typhimurium*, osoba zodpovedná za laboratórium, ktoré uskutočňuje vyšetrenie, osoba vykonávajúca vyšetrenie alebo vlastník krdľa okamžite oznámi výsledky príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe, ktorá nariadi veterinárne opatrenia v príslušnom chove a bezodkladne informujú o tom ŠVPS SR a príslušnú krajskú veterinárnu a potravinovú správu.

Ročnú správu o výsledkoch hlásia regionálne veterinárne a potravinové správy v stanovenom termíne na ŠVPS SR (na vedomie posielajú hlásenie na krajskú veterinárnu a potravinovú správu).

Evidenciu o laboratórných vyšetreniach v rámci tohto programu zhromažďuje a sumarizuje NRL – ŠVPÚ Bratislava.

ŠVPÚ Bratislava zasiela každý mesiac protokoly o vyšetrení úradných vzoriek a protokoly o vyšetrení vzoriek, ktoré sú pozitívne na invázne salmonely na ŠVPS SR.

10. Opatrenia, ktoré majú byť nariadené v krdľoch moriek v prípade potvrdenia invázy sérovarov salmonel

Opatrenia v infikovaných chovných krdľoch moriek musia byť v súlade s týmito minimálnymi požiadavkami:

- žiaden kus hydiny nesmie opustiť halu, s výnimkou povolenia príslušného orgánu za účelom zabitia a neškodného odstránenia pod kontrolou alebo za účelom zabitia na bitúnkoch ustanovených príslušným orgánom;
- neinkubované násadové vajcia pochádzajúce od vtákov z dotýčnej haly musia byť buď neškodne odstránené na mieste alebo po vhodnom označení musia byť dopravené pod kontrolou do zariadenia schváleného na spracovanie vajec, aby tam boli ošetrené

teplom v súlade s požiadavkami Nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu v platnom znení;

- všetky vtáky v hale musia byť zabitú v súlade s požiadavkami Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 315/2003, ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat v čase ich zabíjania alebo usmrcovania v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 497/2003 Z. z., alebo zabitú a neškodne odstránené spôsobom, ktorý maximálne zníži riziko šírenia salmonely, úradný veterinárny lekár na bitúnku je informovaný o rozhodnutí o zabíí;
- ak sú násadové vajcia pochádzajúce z krdľov, v ktorých bola potvrdená prítomnosť inváznych salmonel stále v liahni, musia byť neškodne odstránené alebo sa musí s nimi zaobchádzať ako s veľmi nebezpečným materiálom v súlade s Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002 z 3. októbra 2002, ktorým sa stanovujú pravidlá týkajúce sa vedľajších živočíšnych výrobkov určených na ľudskú spotrebu v platnom znení;
- keď bola hala infikovaná invázными salmonelami vyskladnená, musí sa vykonať dôkladná očista a dezinfekcia vrátane bezpečného odstránenia trusu alebo podstielky podľa postupu ustanoveného príslušným orgánom veterinárnej správy;
- po čistení a dezinfekcii sa musí vykonať kontrola účinnosti dezinfekcie pomocou bakteriologického vyšetrenia sterov z povrchov hál; stery odoberá úradný veterinárny lekár príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy a náklady na laboratórne vyšetrenie hradí chovateľ sám. Haly môžu byť naskladnené jednodňovou hydinou len vtedy, keď sa bakteriologickým vyšetrením sterov nezistia invázne salmonely.

V prípade, že je výskyt inváznych sérovarov v krdľoch výkrmových moriek potvrdený, príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa začne s epizootologickým šetrením s cieľom zistiť možný zdroj infekcie v súlade s bodom č. 12 tohto programu.

Opatrenia musia byť v súlade s nasledovnými minimálnymi požiadavkami:

- 1) Po vyskladnení infikovaného krdľa musí byť zabezpečené bezpečné odstránenie trusu a podstielky v súlade s pokynmi príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy.
- 2) V príslušnom krdli musí byť vykonaná dôkladná očista a dezinfekcia.
- 3) Po očistení a dezinfekcii musí byť vykonaná kontrola efektívnosti dezinfekcie odberom sterov z povrchov hál, pričom stery sú určené na bakteriologické vyšetrenie zamerané na salmonely v NRL. Haly môžu byť naskladnené len vtedy, keď sú výsledky bakteriologického vyšetrenia kontrolných sterov negatívne na invázne salmonely.

11. Vakcinácia a používanie antimikrobiálnych látok

Vakcinácia proti salmonelózam v chovoch moriek je povolená inaktivovanými alebo živými markerovými vakcínami, ktoré sú registrované Ústavom štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv v Nitre (ďalej „ÚŠKVBL Nitra“). Živé očkovacie látky proti salmonelle sa nemôžu použiť v rámci národných programov kontroly v prípade, že výrobca vhodným spôsobom nezabezpečí rozlíšenie bakteriologicky voľne žijúcich kmeňov salmonely od kmeňov očkovacej látky.

V prípade, že bol krdel' moriek vakcinovaný proti salmonelových infekciám, pri zasielaní vzoriek na laboratórne vyšetrenie, musí veterinárny lekár uviesť do žiadanky na laboratórne vyšetrenie údaje o vakcinácii (dátum poslednej vakcinácie a názov použitej vakcíny).

Používanie antimikrobiálnych látok v rámci tohto programu musí byť realizovaný v súlade s nariadením Komisie č. 1177/2006.

Zásady pri používaní antimikrobiálnych látok:

- Antimikrobiálne látky sa nesmú používať ako osobitná metóda kontroly salmonely u hydiny.
- Antimikrobiálne látky sa nesmú používať len u hydiny nakazenej salmonelou a vykazujúcej klinické príznaky, ktoré by jej mohli spôsobovať nadmerné utrpenie; infikované krdle liečené antimikrobiálnymi látkami sa budú naďalej považovať za nakazené salmonelou. Toto použitie sa zakladá na výsledkoch bakteriologického odberu vzoriek a testovania citlivosti na antimikrobiálne látky;
- Použitie antimikrobiálnych látok môže byť uskutočnené len so súhlasom a pod dohľadom príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správy na základe výsledkov testovania antimikrobiálnej citlivosti.
- K ošetrovaniu môžu byť použité len antimikrobiálne látky registrované ÚŠKVBL Nitra.
- Požiadavky na použitie antimikrobiálnych látok sa nevzťahujú na látky, mikroorganizmy alebo prípravky povolené na použitie ako krmne doplnkové látky v súlade s článkom 3 nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1831/2003. o doplnkových látkach používaných vo výžive zvierat v platnom znení.

12. Identifikácia možného zdroja kontaminácie

V prípade potvrdenia invázií sérovarov salmonel príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa vykoná epizootologické šetrenie s cieľom zistiť možný zdroj nákazy, v rámci ktorého overí možný pôvod infekcie v chove.

V rámci epizootologického šetrenia:

- musí byť vykonaný úradný odber vzoriek krmív vrátane krmných zmesí v chove používaných na kŕmenie hydiny; keď je niektorá vzorka pozitívna na salmonely, príslušný orgán začne vyšetrenie za účelom identifikácie zdroja kontaminácie prostredníctvom ÚKSÚP v rôznych štádiách výroby; náklady na vyšetrenie krmív vrátane krmných zmesí sú hradené zo štátneho rozpočtu;
- musí byť vykonaný úradný odber vzorky vody používanej na napájanie hydiny za účelom vykonania bakteriologického vyšetrenia na prítomnosť *Salmonella spp.*; náklady na vyšetrenie vody hradí chovateľ sám;
- musí byť prešetrené uplatňovanie pravidiel a kontrol týkajúcich sa odstraňovania a spracovania živočíšnych odpadov;
- musia byť prešetrené opatrenia biologickej bezpečnosti zavedené na farme; (Minimálne požiadavky pre opatrenia biologickej bezpečnosti sú uvedené v Prílohe č. 3)
- musia byť preverené všetky záznamy vedené na farme.

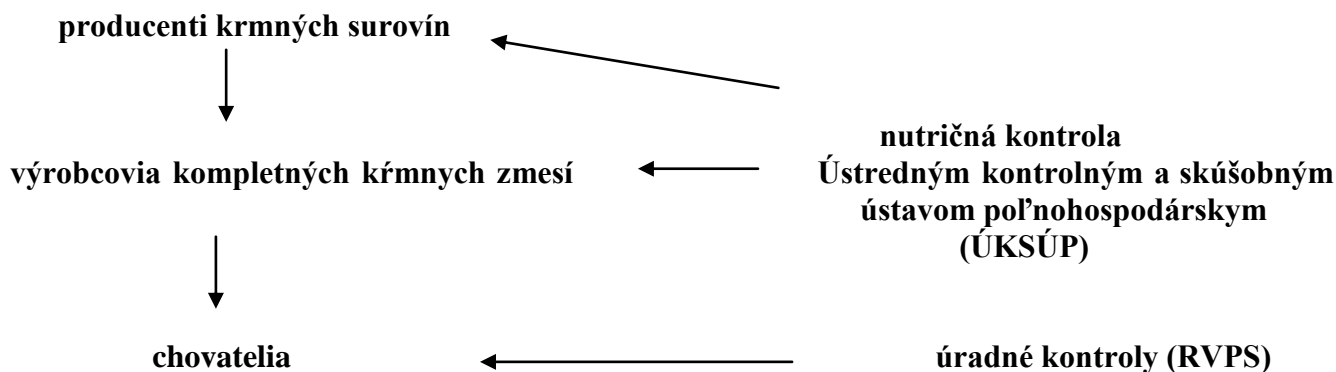
Správu o epizootologickom šetrení zašle príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa na príslušnú krajskú veterinárnu a potravinovú správu a na ŠVPS SR.

13. Schvaľovanie a registrácia chovov moriek

Podľa § 7 ods. 2 písm. d) bod 7 zákona č. 39/2007 Z. z. krajské veterinárne a potravinové správy schvaľujú chovy hydiny v súlade s Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 279/2003 Z. z., ktorým sa ustanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa živočíšnych vedľajších produktov, ktoré nie sú určené na ľudskú spotrebu.

Podľa § 39 ods. 10 zákona č. 39/2007 Z. z. ŠVPS SR prideluje úradné číslo schváleným chovom hydiny a podľa § 39 ods. 11 zákona č. 39/2007 Z. z. zverejňuje ŠVPS SR zoznam schválených chovov hydiny, ktorý sa nachádza na webovej stránke ŠVPS SR: www.svssr.sk.

14. Štruktúra produkcie krmiva pre hydinu a schéma odberu vzoriek krmív

V registrovaných výrobniach krmných zmesí kontroluje nutričnú hodnotu krmív a ich zhodu Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ďalej len „ÚKSÚP“) v zmysle Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 440/2006 Z. z. o krmných zmesiach v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

Zdravotnú nezávadnosť používaných krmív priamo u chovateľa kontrolujú úradní veterinárni lekári - inšpektori príslušných regionálnych veterinárnych a potravinových správ v zmysle metodického pokynu o úradných kontrolách (inšpekcie v chovoch) a vykonávajú odber úradných vzoriek na analýzy v zmysle plánu Veterinárnej prevencie a ochrany krmív (ďalej len „VPO krmív“). Tieto plány sú vypracované na základe Národného Plánu kontroly krmív, ktorý pripravuje ÚKSÚP v spolupráci so ŠVPS SR. V rámci VPO krmív sú úradné vzorky odoberané náhodne priamo u chovateľa, pričom počet odberov a typ krmiva stanoví ŠVPS SR.

V prípade, ak je chov brojlerov pozitívny na prítomnosť invázných salmonel, v rámci epizootologického šetrenia (v súlade s bodom č. 12) odoberá úradný veterinárny lekár – inšpektor úradné vzorky krmiva, ktoré sú podávané zvieratám na farme a vzorky vody na napájanie nezávisle od VPO krmív.

V prípade, že sú úradné vzorky krmív odobratých na farme pozitívne a krmna zmes pochádza zo Slovenska, hlásenie ide do RAPID ALERT systému a postup šetrenia a prijatie opatrení stanoví ÚKSÚP spolu s príslušnou regionálnou veterinárnou a potravinovou správou. V prípade, ak sú úradné vzorky krmných zmesí odobratých na farme pozitívne a krmna zmes pochádza zo zahraničia, pozitívny nález je nahlásený prostredníctvom RAPID ALERT systému. Hodnotiacim kritériom je neprítomnosť zárodkov rodu Salmonella v 1 grame krmiva v súlade s Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 438/2006 Z. z. o nežiaducich látkach v krmivách a o iných ukazovateľoch bezpečnosti a použiteľnosti krmív v znení neskorších predpisov (nulová tolerancia pre rod Salmonella).

15. Vedenie záznamov na farmách

Prevádzkovatelia chovov moriek musia viesť evidenciu záznamov v chovoch, ktoré musia byť v súlade s nariadením Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín v platnom znení. Prevádzkovateľ chovov moriek na požiadanie sprístupní všetky záznamy vedené na farmách orgánom štátnej správy vo veterinárnej oblasti.

Evidencia musí obsahovať najmenej tieto záznamy:

Pre chov :

- údaje o farme (názov prevádzkarne, adresa prevádzkarne, osoba zodpovedná za aktivity na farme),
- situačný plán farmy,
- technológia a systém chovu,
- organizácia chovu,
- meno a adresa súkromného veterinárneho lekára, ktorý vykonáva veterinárnu starostlivosť na farme,
- zabezpečenie asanácie na farme,
- proces odstránenia trusu a podstielky,
- plán DDD činnosti (Deratizácia, Dezinfekcia, Desinsekcia) a evidencia vykonanej DDD činnosti,
- pôvod, množstvo a druh dodaného krmiva dodaného alebo pripravovaného na mieste
- dátum dodania krmiva
- plán kontroly krmív
- plán veterinárnej prevencie
- plán monitoringu v súlade s týmto programom
- ambulatná kniha – podávanie liečiv a vakcín zvieratám (dátum podania a ochranné lehoty)
- evidencia veterinárnych liekov, biologických prostriedkov pre vykonanie DDD
- evidencia premiestňovania zvierat;
- evidencia kontroly zdravia a mortality zvierat;
- evidencia návštev;
- plán školení zamestnancov
- evidencia vykonaných kontrol úradnými veterinárnymi lekármi (úradné záznamy z kontroly)
- plán kontroly zdravotnej nezávadnosti vody
- plán opatrení a technických vybavení v prípade extrémnych poveternostných podmienok.

Pre každý krdeľ:

- osobitné označenie každého krdľa chove,
- dátum príjmu jednodňovej hydiny – dátum naskladnenia,
- vek hydiny pri naskladnení,
- pôvod hydiny,
- počet hydiny,
- predpokladaný dátum vyskladnenia moriek na bitúnok, resp. do produkčnej fázy;
- evidencia kontroly úhynov,
- sledovanie príjmu krmiva a vody,
- prevedené vyšetrenia, zdravotné prehliadky a diagnóza stanovená ošetrojúcim veterinárnym lekárom a výsledky laboratórnych vyšetrení,
- výsledky kontroly účinnosti dezinfekcie,
- výsledky vyšetrení na prítomnosť salmonel prevedených v súlade s požiadavkami tohto programu.

16. Prílohy

- Príloha č. 1: Skúmanie vzoriek
- Príloha č.2: Výsledky štúdie prevalencie salmonel v krdľoch moriek v Slovenskej republike
- Príloha č. 3: Opatrenia biologickej bezpečnosti na farmách

Príloha č. 1

SKÚMANIE VZORIEK

1. Preprava a príprava vzoriek

Vzorky sa zašlú najlepšie expresnou poštou alebo kuriérom laboratóriám uvedeným bode 5 tohto programu do 24 hodín od ich odberu. Ak sa nezašlú do 24 hodín, musia sa skladovať v chlade.

V laboratóriu sa vzorky uskladnia v chlade až do rozboru, ktorý sa uskutoční do 48 hodín od ich prijatia a do 96 hodín od ich odberu.

Pár (páry) návlekov na nohy alebo gázových ponožiek sa opatrne rozbalí (rozbalia), tak aby sa neuvolnil príslušný fekálny materiál, a vloží (vložia) do 225 ml pufrovanej peptónovej vody (ďalej len „PPV“) zohriatej na izbovú teplotu.

Návleky na nohy alebo gázové ponožky sa ponoria do PPV, v prípade potreby sa pridá viac PPV.

Vzorka prachu sa prednostne analyzuje osobitne. Príslušný orgán však môže rozhodnúť o spoločnej analýze párov návlekov na nohy alebo gázových ponožiek.

Vzorkou sa pokrúži, aby sa kompletne namočila, a pokračuje sa v teste podľa detekčnej metódy uvedenej v bode 2 tejto prílohy.

Ďalšie vzorky (napr. z liahní) sa pripravujú v súlade s ustanoveniami stanovenými v bode 2.2.2 prílohy k nariadeniu Komisie (ES) č. 1003/2005, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 2160/2003, pokiaľ ide o cieľ Spoločenstva znížiť prevalenciu určitých sérotypov salmonely u chovných kŕdľov Gallus gallus a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2160/2003 v platnom znení.

V prípade odsúhlasenia ISO noriem na prípravu fekálií na účely zistenia salmonely sa uplatňujú tieto ISO normy, ktoré nahrádzajú ustanovenia o príprave vzoriek stanovené v tomto bode.

2. Detekčné metódy

Použije sa metóda, ktorú odporúča referenčné laboratórium Spoločenstva (RLS) pre salmonelu v Bilthovene v Holandsku. Táto metóda je opísaná v súčasnom znení návrhu prílohy D k norme ISO 6579 (2002): Zisťovanie *Salmonely* spp v truse zvierat a vo vzorkách v štádiu prvovýroby. V tejto metóde sa používa polotuhé médium (zmenené polotuhé médium Rappaport-Vassiladis, MSRV) ako jediné selektívne obohacujúce médium.

3. Sérotypový rozbor - NRL

Minimálne jeden izolát z každej pozitívnej vzorky sa podrobí sérotypovému rozboru podľa Kaufmann-Whiteovej schémy.

4. Alternatívne metódy

So zreteľom na vzorky odobraté na podnet prevádzkovateľa sa môžu použiť metódy analýzy stanovené v článku 11 nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úradných kontrolách uskutočňovaných s cieľom zabezpečiť overenie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá v platnom znení namiesto metód prípravy vzoriek, detekčných metód a metód sérotypového rozboru stanovených v prílohe č. 1., pokiaľ je to povolené v súlade s normou EN/ISO 16140/2003.

5. Uskladnenie kmeňov

Laboratóriá zabezpečia, aby sa aspoň jeden izolovaný kmeň salmonely z jednej budovy, ktorý každý rok odoberie príslušný orgán, uskladnil na účely budúcej fagotypizácie a testovania antimikrobiálnej citlivosti použitím bežných metód odberu kultúr, ktoré musia zabezpečiť celistvosť kmeňov na obdobie aspoň dvoch rokov.

Príloha č. 2

Výsledky poslednej štúdie prevalencie salmonel v krdľoch moriek v Slovenskej republike

Štúdia prevalencie salmonel v krdľoch moriek (*Meleagris gallopavo*) v SR bola vykonaná od 1. októbra 2006 do 30. septembra 2007 v súlade s rozhodnutím Komisie č. 2006/662/ES z 29. septembra 2006 týkajúce sa finančného príspevku Spoločenstva na základný prieskum prevalencie salmonel u moriek, ktorý sa má uskutočniť v členských štátoch. Odber vzoriek sa uskutočnil v každom výkrmovom a chovnom krdli moriek, ktoré počas obdobia trvania prieskumu boli naskladnené.

Počas prieskumu bolo celkom testovaných 47 krdľov, z čoho 25 krdľov boli výkrmové morky a 22 reprodukčné krdle (Tabuľka č. 1). Celkom 23 krdľov bolo pozitívnych, pričom sérovary *Salmonella Saintpaul*, *Salmonella Kiambu* a *Salmonella Senftenberg* boli izolované (Tabuľka č. 2).

Cieľom štúdie bolo získať informácie o prevalencii salmonel v krdľoch moriek v SR pri zohľadnení možných sezónnych variácií. Prieskum sa zameriaval na zoonotickú salmonelu, *Salmonella pullorum* a *Salmonella gallinarum* boli vylúčené z oblasti prieskumu.

Tabuľka č. 1 – Krdle podľa veľkosti testované v rámci prieskumu:

RVPS	Počet moriek v krdli			
	Výkrmové morky			Reprodukčné morky
	< 500 moriek	500 – 4999 moriek	> 5000 moriek	
Liptovský Mikuláš			4	
Trnava			14	
Senec			1	
Nitra				22
Lučenec	1			
Rimavská Sobota	1			
Poprad			4	
Celkom	2		23	22

Tabuľka č. 2 – Výsledky jednotlivých krdľov testovaných v rámci prieskumu

RVPS	Kategória moriek	Počet krdľov v chove – max. kapacita	Počet moriek v chove – max. kapacita	Počet moriek v testovanom krdli	Výsledky
Liptovský Mikuláš	výkrmové	2	6000	2700	5 x negat.
Liptovský Mikuláš	výkrmové	2	6000	3000	3x Salmonella Saintpaul 2x negat.
Trnava	výkrmové	4	6000	1700	4x Salmonella Saintpaul, 1x Salmonella Kiambu
Senec	výkrmové	3	7000	748	5x negat.
Nitra	reprodukčné	6	6500	1000	1x Salmonella Saintpaul 4x negat.
Nitra	reprodukčné	6	6500	1000	4x Salmonella Saintpaul 1x negat.
Nitra	reprodukčné	6	6500	1000	5x Salmonella Saintpaul
Nitra	reprodukčné	6	6500	1000	5x Salmonella Saintpaul
Nitra	reprodukčné	6	6500	1000	3x Salmonella Saintpaul 2x negat.
Nitra	reprodukčné	6	6500	1000	5x Salmonella Saintpaul
Trnava	výkrmové	3	10000	3800	5x negat.
Lučenec	výkrmové	1	250	201	5x negat.
Trnava	výkrmové	4	6000	1100	1x Salmonella Kiambu 1x Salmonella Saintpaul 3x negat.
Trnava	výkrmové	4	6000	1500	5x Salmonella Saintpaul

Rimavská Sobota	výkrmové	1	300	250	5x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 600	5x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	5x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	5x negat.
Trnava	výkrmové	4	6 000	1000	5x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 500	2x Salmonella Saintpaul 3x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	3x Salmonella Saintpaul 2x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	1x Salmonella Saintpaul 4x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 200	1x Salmonella Saintpaul 4x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 600	3x Salmonella Saintpaul 2x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	2x Salmonella Saintpaul 3x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 500	4x Salmonella Saintpaul 1x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	1x Salmonella Saintpaul 4x negat.
Nitra	reprodukčné	11	16 500	1 300	3x Salmonella Saintpaul 2x negat.
Trnava	výkrmové	4	6 000	1100	5x negat.
Trnava	výkrmové	4	6 000	1100	5x negat.

Trnava	výkrmové	4	6 000	1800	5x negat.
Poprad	výkrmové	4	9 000	1 500	5x negat.
Poprad	výkrmové	4	9 000	2 400	5x negat.
Poprad	výkrmové	4	9 000	2400	5x negat.
Nitra	reprodukčné	2	6 500	2 000	3x Salmonella Saintpaul 2x negat.
Trnava	výkrmové	4	6 000	800	5x negat.
Trnava	výkrmové	4	6 000	1460	5x negat.
Poprad	výkrmové	4	9 000	500	5x negat.
Trnava	výkrmové	4	6 000	1150	5x negat.
Trnava	výkrmové	4	5 000	1200	5x negat.
Trnava	výkrmové	6	6 700	1100	5x negat.
Liptovský Mikuláš	výkrmové	2	6000	3000	5x negat.
Liptovský Mikuláš	výkrmové	2	6000	2300	5x negat.
Trnava	výkrmové	6	6 000	1200	5x negat.
Nitra	reprodukčné	2	6000	2500	5x Salmonella Senftenberg
Nitra	reprodukčné	2	6000	2800	5x Salmonella Saintpaul
Nitra	reprodukčné	2	6500	1600	4x Salmonella Saintpaul, 1x negat.

Tabuľka č. 3 – Výsledky štúdie – prevalencia izolátov *Salmonella spp.* v testovaných vzorkách:

Izoláty	Počet testovaných vzoriek	Počet pozitívnych vzoriek	Prevalencia
<i>S. Saintpaul</i>	235	68	28,93 %
<i>S. Kiambu</i>	235	2	0,85 %
<i>S. Senftenberg</i>	235	5	2,12 %
<i>Salmonella spp.</i>	235	75	31,91 %

Zo 47 testovaných krdľov bolo 23 krdľov pozitívnych, čo predstavuje 48,93 % - nú prevalenciu *Salmonella spp.* v krdľoch moriek v SR:

Prevalencia izolátov *Salmonella spp.* v testovaných krdľoch výkrmových moriek

Izolát <i>Salmonella spp.</i>	Počet testovaných krdľov	Počet pozitívnych krdľov	Prevalencia %
<i>Salmonella Saintpaul</i>	25	4	16 %
<i>Salmonella Kiambu</i>	25	2	8 %
<i>Salmonella spp.</i>	25	6	24 %

Prevalencia izolátov *Salmonella spp.* v reprodukčných krdľoch moriek

Izolát <i>Salmonella spp.</i>	Počet testovaných krdľov	Počet pozitívnych krdľov	Prevalencia %
<i>Salmonella Saintpaul</i>	22	18	81,81 %
<i>Salmonella Senftenberg</i>	22	1	4,54 %
<i>Salmonella spp.</i>	22	19	86,36 %

Prevalencia izolátov *Salmonella spp.* vo všetkých testovaných krdľoch:

Izolát <i>Salmonella spp.</i>	Počet testovaných krdľov	Počet pozitívnych krdľov	Prevalencia %
<i>Salmonella Saintpaul</i>	47	22	46,8 %
<i>Salmonella Kiambu</i>	47	2	4,25 %
<i>Salmonella Senftenberg</i>	47	1	2,12 %
<i>Salmonella spp.</i>	47	23	48,93 %

Príloha č. 3

Opatrenia biologickej bezpečnosti na farmách

Na dosiahnutie najvyššej efektivity kontrolného programu pre salmonelové infekcie v chovoch moriek je nevyhnutné efektívne implementovať opatrenia biologickej bezpečnosti v chovoch.

Opatrenia biologickej bezpečnosti zahrňujú všetky chovateľské a zoohygienické postupy, ktoré sa majú aplikovať na zvýšenie úrovne hygieny fariem a pomáhajú minimalizovať riziko výskytu a šírenia infekcie na farme medzi krdľami.

Minimálne požiadavky opatrení biologickej bezpečnosti:

- systém všetko dnu a všetko von má byť použitý pre každý krdel';
- zavedený plán čistenia, DDD – po depopulácii krdľov musí byť realizované dôkladné čistenie budov, technológie a ostatných zariadení a po čistení efektívna DDD, ktorá má byť vykonaná;
- monitoring personálu, ktorý je v kontakte s hydinou;
- čierno – biely systém má byť zavedený pre personál (sprchy a šatne);
- minimalizovanie počtu ľudí, ktorí vstupujú na farmu (návštevníci farmy) a zabezpečenie informácie ohľadom osobnej hygieny a opatrení biologickej bezpečnosti zavedených na farme;
- zabezpečenie informovanosti a školení pre zamestnancov farmy;
- vyšetrovanie krmiva a vody určené pre hydinu;
- bezpečné odstránenie podstielky, úhynov a iných odpadov;
- správne vedenie záznamov na farmách v súlade s bodom č. 15 tohto programu.